ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการทำไร่หมุนเวียนของ

ชุมชนเผ่ากะเหรี่ยง

ชื่อผู้วิจัย

นายประเสริฐ ตระการศุภกร

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. คุสิต ควงสา ประธานกรรมการ อาจารย์ เอนก นาคะบุตร กรรมการ

รองศาสตราจารย์ คร. พศิน แดงจวง

กรรมการ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาการสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ การจัดการระบบการทำไร่หมุนเวียนของ ชนเผ่ากะเหรี่ยง ครอบคลุมถึง ระบบคิด ความเชื่อ การจัดองค์กร วิธีการสืบทอด และเงื่อนไขแห่ง การสืบทอด หมู่บ้านขุนวิน ห้วยหอย และ ทุ่งหลวงที่ต่างกันในอัตราของการทำไร่หมุนเวียน และการเปิดสู่ภายนอกถูกเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา ทั้งสามชุมชนอยู่ติดกับเขตป่าต้นน้ำในระดับที่ ต่างกัน มีอายุการตั้งถิ่นฐานมากกว่า 100 ปี

ได้พบความเชื่อพื้นฐานแห่งความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบไร่หมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพ และสนุกสนาน ช่วยจัดระบบนิเวศเป็นป่าประเภทต่าง ๆ พบระบบภูมิปัญญาที่ช่วยสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในที่ทำกินและไร่ซาก หลักการอนุรักษ์ของระบบไร่หมุนเวียนอยู่ที่ ขั้นตอน ของการเลือกพื้นที่ทำไร่แต่ละปี ซึ่งมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดควบคุมอยู่ ขั้นตอนของ การทำไร่หมุนเวียนคือ การเตรียมพื้นที่ปลูกพืช การปลูกพืชและบำรุงดิน การเก็บเกี่ยว แต่ละขั้นมีภูมิปัญญาเชิงอนุรักษ์และเทคโนโลยีพื้นบ้านเกื้อหนุนอยู่ ก่อให้เกิดระบบการพึ่งพาระหว่างคนและธรรมชาติอย่างสมดุล

กระบวนการของสืบทอดทำผ่านบุคคล กลุ่มคน และชุมชน ทั้งในกิจกรรมประจำวันและ พิธีกรรม ในรอบปีการผลิต และในวงจรชีวิต สำนั้นเป็นรูปแบบสำคัญของการสืบทอด สร้างสันทนาการและความสัมพันธ์ทางสังคมและมีกระบวนการพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาเสริมแรงให้ชุมชน ในการปะทะสังสรรค์กับวัฒนธรรมจากภายนอกและฟื้นฟูวัฒนธรรมของดนขึ้นมาใช้อย่างเหมาะสม สร้างคนรุ่นใหม่ให้เป็นคนสองวัฒนธรรม

หลังจากการกระคุ้นให้มีการรื้อพื้นวัฒนธรรมในทั้งสามหมู่บ้านแล้ว มีการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น ส่วนที่แตกต่างคือ ขุนวินอาศัยรูปแบบเดิมเป็นหลัก อีกสองชุมชนใช้รูปแบบที่ผสมผสาน คนหนุ่มสาวบางคนเท่านั้นที่สามารถขับลำนำ ในพิธีกรรมสำคัญได้ ระหว่างเก่ากับใหม่ คนวัยกลางคนส่วนหนึ่งกระคือรือรั้นที่จะรื้อฟื้นวัฒนธรรม ขุนวินพึ่งตนเองสูงกว่าอีกสองชุมชน มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เชื่อในคุณค่าของธรรมชาติ ที่ห้วยหอยและทุ่งหลวงมีความสัมพันธ์ แต่คนสูงอายุยังเชื้อในคุณค่าของธรรมชาติอยู่ ขนวินมีการทำไร่หมุนเวียนอยู่ ที่ห้วยหอยยังมือยู่บ้างแต่ไม่เด็มรูป ทุ่งหลวงเกือบไม่ทำไร่หมุนเวียนเลย เกือบทกครอบครัว การรับเกษตรแผนใหม่ และ ความแตกต่างนี้อธิบายได้จากสามปัจจัย คือ การคมนาคม องค์ความรู้ที่ใช้ระบบ ความเชื่อทางศาสนา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของการสืบทอดได้แก่ ความเชื่อที่มีร่วมกันระหว่างชนเผ่า การสืบทอดที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างความสัมพันธ์ทั้งใน ส่งเสริมการพึ่งคนเองสร้าง ระบบไร่หมุนเวียน ระดับกรอบครัว เกรือญาติ และชุมชน และความสมคุลระหว่างชุมชนกับธรรมชาติ เป็นแหล่งความรู้ ความหลากหลายทางชีวภาพ ของชุมชน และช่วยแก้ใงผลของการศึกษาและพัฒนาที่ขาคมิติทางค้านวัฒนธรรม การยอมรับจาก รัฐเกิดจากการรณรงค์ของชาวบ้านที่เกิดความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและเครือข่าย การเสริมแรง ทางด้านความคิดจากนักพัฒนาและนักวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชนการศึกษาต้องเปิดเป็น เวทีสำหรับวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้มาปฏิสัมพันธ์กัน

รัฐควรตระหนักในศักยภาพของชุมชนบนที่สูงในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ ศึกษาเชิงทดลองเพื่อขยายผลอันจะช่วยให้นโยบายการรักษาป่าของรัฐมีความยั่งยืน รัฐพึงปรับปรุง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างคนสองวัฒนธรรม เพื่อเป็นเมืองที่มีประสิทธิภาพของสังคม สื่อมวลชนต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับการทำไร่หมุนเวียนที่ถูกต้องเพื่อเสนอภาพลักษณ์ของการทำเกษตร ของชุมชนบนที่สูงอย่างถูกต้องตามข้อเท็จจริง Thesis Title

Transmission of the Body of Knowledge Relating

to the Shifting Cultivation System of Karen Communities

Author

Mr. Parsert Trakansuphakon

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Assist. Prof. Dr. Dusit Duangsa Lecturer Anek Nakabutra Assoc. Prof. Dr. Phasin Teangchuang Chairman Member Member

Abstract

This research was to study the transmission of the body of knowledge relating to the shifting cultivation practised by Karen people. The scope included the communities' belief systems, social organization, methods of transmitting knowledge, and the conditions which had sustained the transmission. Three Karen communities - Khun Win, Huay Hoi, and Thung Luang, which had settled down at the present sites for more than 150 years, and which differed in the degrees of exposure to outside changes, ratio of shifting cultivation, and levels of altitude, were selected as the sites for the investigation.

The findings are as follows: There were belief systems which support social relations of production in the shifting cultivation. Local knowledg helped preserve biodiversity both in the cultivated and farrow lands. Procedures of shifting cultivation included area choosing, soil preparation, planting and maintenance, and harvesting, each of which was supported by principles found in the local wisdom. The practices brought in balance between human beings and nature.

The transmission was done through individuals, groups, and community, in everyday and ritualistic activities. "Hta" or Karen lyrics were used in the process. Story telling was one of the transmitting methods. It helped present the message and entertained at the same time. NGOs had introduced development ideas which reinforced the transmission and stimulated revitalization which was hoped to produce bi-cultural people.

After introducing some stimulating actions in the villages, efforts on local curriculum was being launched. There were some differences among the cases under investigation. Khun Win depended mostly on traditional method while in the other two there was a combination between old and new methods. Only few people in the latter cases could say the "Hta" but some middle aged people were enthusiastic in the revitalizing efforts. Khun Win had higher degree of self-reliance, had close kin relationship, believed in nature, and practiced more shifting cultivation. Few practiced shifting cultivation in Huay Hoi while almost none did so in Thung Luang. The differences were attributed to communication access, receptibility of agricultural innovation, and religious beliefs. Factors explained continuation of the transmission were the belief systems shared by the ethnic groups, effective means of transmission, close relationship at family, kinship, and community levels. Shifting cultivation helped

put human beings in balanced relationship with nature, served as the community source of knowledge, and helped correct the negative impact of educational and development programs which had lacked cultural dimensions. The degree at which the government had accepted the shifting cultivation as environmentally sound depended on the strength of the community organizations and the ideological reinforcement on the part of the academics and the alternative development workers.

The recommendations are: School could serve as the arena in which various cultures interacted; the state should realize the potential of the hill area villagers who could manage their own natural resources and launch R & D projects to retest the results and should also sponsor bi-lingual education programs to produce people of two cultures, and; the mass media should keep themselves informed on the issue and present the correct image of shillting cultivation to the public.